Kritik inom kåren mot långa sjukskrivningar

Läkarna har idag inte förutsättningar att bedöma en persons arbetsförmåga. Det anser Gunnar Ågren, generaldirektör för Statens folkhälsoinstitut. Han föreslår bland annat att företagshälsovården ska kunna överpröva läkarnas sjukintyg. Andra debattörer är inne på samma linje.

Läkarnas arbetssituation är alltför pressad för att de ska kunna göra en ordentlig utredning om en persons arbetsförmåga och rehabiliteringsförmåga på arbetsplatsen. Detta leder till onödiga sjukskrivningar, anser Gunnar Ågren. Han framförde sina tankar på DN Debatt den 11 mars där han kallar långtidssjukskrivning för en medicin med mycket allvarliga biverkningar. Vid sjukskrivningar längre än tre månader bör försäkringskassan därför ta in en »second opinion« från företagshälsovården, som bör ta ett större ansvar, vara inbyggd i företaget och arbeta förebyggande.

Argument för bra arbetsmiljö

Behovet av att minska sjukskrivningarna är ett bra argument för att ge läkarna bättre arbetsförhållanden, säger han.

– Läkarna bör också få bättre utbildning i att bedöma nedsättning av arbetsförmågan och ett ökat stöd av kringpersonal som kuratorer som i stor utsträckning plockats bort under 1990-talet.

Försäkringskassorna bör även få ökade resurser att arbeta förebyggande och följa upp arbetsplatser med höga ohälsotal.

Fler debattörer är inne på samma linje.

Lars Englund, allmänläkare och forskare i sjukskrivningsfrågor vid Centrum för klinisk forskning i Dalarna, anser att läkare skriver sjukintyg i för stor utsträckning. Han har i två undersökningar, 1996 och 2001, bett distriktsläkare i Dalarna att under två veckor kartlägga sina sjukskrivningar. En fjärdedel av intygen skrevs trots att läkaren egentligen ansåg att det skulle skada patientens framtida hälsa och arbetsförmåga. Endast i 5 procent av konsultationerna nekades sjukintyg. Den siffran borde vara högre, kanske 25 procent, anser Englund.

– Jag tror att läkarens roll är att tala om när sjukskrivning gör medicinsk nytta. Där borde läkarens ansvar sluta.

Som det är nu blir alla som vill det sjukskrivna, hävdar han.

– Det är en svidande kritik mot läkarna.

Lars Englund anser att det behövs en diskussion inom läkarkåren om hur man ska hantera frågan.

Ansvaret för rätten till sjukskrivning vid arbetsoförmåga faller på försäkringskassan, som inte heller lever upp till sin roll, anser han. Försäkringskassan nekar sjukskrivning endast i en procent av utfärdade sjukintyg.

Det finns inget enkelt samband mellan sjukdom och arbetsoförmåga, anser Englund. Det beror mycket på den enskildes inställning och arbetsuppgifter.

Bengt H Sjölund, professor i rehabiliteringsmedicin vid Umeå universitet tycker att ansvaret för sjukskrivningar över tre månader ska föras över till försäkringskassorna. Därigenom skulle den offentliga sjukvården göra en vinst i läkartid på 10–12 procent, hävdar han.

– Men jag vill inte kritisera läkarkåren. Läkarna är utmärkt kvalificerade att göra akuta sjukskrivningar, men arbetsterapeutisk forskning visar att det är svårt att bedöma arbetsförmågan när det akuta tillståndet klingat av. Det passar dåligt in i läkarrollen att vara försäkringsdomare. Jag vill rikta skarp kritik mot socialförsäkringssystemet som inte tar på sig den här uppgiften, säger Bengt H Sjölund.

Grewin ser andra orsaker

Läkarförbundets ordförande Bernhard Grewin håller med om att en del av ohälsotalet kan ha att göra med hur läkarna skriver sjukintyg men anser att den stora orsaken är ett förändrat arbetsliv med ökade krav, högre tempo, dåligt inflytande och delaktighet.

Läkarförbundet är dock emot att företagsläkarna får rätt att överpröva sjukintyg vid långtidssjukskrivning. Inte heller vill förbundet att uppgiften att skriva sjukintyg tas ifrån läkarna vid längre sjukskrivning. Att legitimerade läkare även i fortsättningen ska ha rätt att skriva sjukintyg som medicinskt underlag för sjukskrivning är en självklarhet, säger han, men välkomnar en bättre försäkringsmedicinsk utbildning.

– Och vi kan göra en ännu bättre insats om våra arbetsvillkor blir bättre. Vi måste få mer tid, också för kontakter och samarbete med andra som har ansvar för rehabilitering, inte minst med företagshälsovården, vars utbyggnad vi är positiva till.

Elisabet Ohlin
elisabet.ohlin@lakartidningen.se

Ungerska addiktologer anställs i Stockholm

Beroendecentrum i Stockholm har rekryterat sju ungerska specialister i psykiatri och addiktologi. De har redan gått en fyramånaderskurs i svenska och har just kommit till Sverige för att läsa medicinsvenska. Redan innan sommaren ska de ungerska specialisterna kunna börja arbeta som läkare.

– Vår verksamhet blir alltmer öppenvårdsbetonad och läkarna en alltmer kritisk resurs. Vi kan inte var utan dem.

Det säger Stefan Borg som är verksamhetschef på Beroendecentrum i Stockholm. Genom de ungerska läkarna hoppas han kunna komma tillrätta med den nuvarande vakanssituationen bland specialisterna på ungefär 15 procent. Att man valde just Ungern beror på landets tradition kring behandling av missbrukssjukdomar, t ex finns en egen specialitet inom psykiatrin: addiktologi.

De ungerska specialisterna ska gå ett speciellt utbildningsprogram. Därefter ska de provtjänstgöra i sex månader för att bli legitimerade. Då blir de utplacerade på arbetsplatser där de kan få stöd och handledning, och där inte språk- och kulturkunskaperna är så avgörande.

– I slutenvård där du har personal omkring dig, och mycket handlar om medicinska avgöranden, vid till exempel avgiftningar, är språket mindre kritiskt, säger Stefan Borg.

Efter provtjänstgöringen går läkarna in på motsvarande ST-nivå och arbetar under handledning för att så småningom kunna bli svenska specialister.

– Vi räknar med att de kan arbeta i öppenvården på sikt, även om de inte gör det första året. De här läkarna är ju jättekompetenta i sitt hemland!

Läkarna har fått den dispens som krävs för läkare från länder utanför EU och har arbets- och uppehållstillstånd i tre år.

Men det är inte bara formaliteterna som ska fungera. Alla specialister utom en har familjen med sig.

– Jag tror att det är jätteviktigt att den sociala delen fungerar så vi kommer att lägga stor vikt vid de bitarna, säger Stefan Borg

Sara Hedbäck
sara.hedback@lakartidningen.se